

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни
«СУЧАСНІ ВІЙНИ І ТЕРОРИЗМ»

рівень вищої освіти: другий (магістерський)
галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
освітня програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
вид дисципліни: за вибором
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

Укладач: канд. юрид. наук, Зіняк Л. В.

2020 / 2021 навчальний рік

1. НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ (РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ)

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ ТА ГЛОБАЛЬНОГО ТЕРОРИЗМУ.

ЛЕКЦІЯ 1. Сучасні війни та глобальний тероризм як загроза міжнародній та національній безпеці.

Час проведення – 2 год.

Концепція міжнародної і національної безпеки. Поняття глобальної, колективної та всеосяжної безпеки. Класифікація війн та основні види тероризму. Війна та тероризм - різновиди збройної агресії. Тероризм як форма прояву війни у сучасному світі. Війна і тероризм як суспільне явище. Складові терористичної дії (суб'єкт, об'єкт, причина і мотив, мета здійснення, часові та просторові характеристики, використовувані інструменти (засоби), наслідки. Терор, тероризм та терористичні акти. Державний тероризм. Тактики тероризма. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері протидії тероризму.

Література:

Основна: 2, 3, 5, 7, 10, 11, 22, 28.

Додаткова: 2, 3, 11, 13, 15.

ЛЕКЦІЯ 2. Сучасні війни та міжнародний тероризм як глобальна проблема людства.

Час проведення – 2 год.

Сучасні війни та міжнародний тероризм: сутність, поняття та специфіка. Війни та міжнародний тероризм як виклики національній та міжнародній безпеці. Загальні засади міжнародного тероризму та його особливості. “Неконвенційна війна” (unconventional warfare), “нерегулярна війна” (irregular warfare) чи “змішана війна”. Міжнародні механізми та види боротьби з війнами та тероризмом. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. Найвідоміші терористичні організації світу. Протидія тероризму в рамках ООН та НАТО. Роль Інтерполу у протидії тероризму.

Література:

Основна: 4, 6, 11, 13, 23, 24, 25.

Додаткова: 13, 14, 15.

ЛЕКЦІЯ 3. «Гібридні війни» та тероризм - новітні форми міждержавної агресії.

Час проведення – 4 год.

Поняття «Гібридної війни». Інформаційний складник гібридної війни. «Гібридна війна» та тероризм як нові форми збройної агресії. Роль релігії у розв'язанні війн та поширенні тероризму. Використання кібератак, засобів масової інформації під час воєнних дій. «Гібридна війна» як механізм досягнення мети за допомогою політичних, економічних, інформаційних інструментів.

Використання модельно-організаційної та інформаційної зброї у «Гібридній війні». Протидія «Гібридним війнам» та тероризму в рамках міжнародних організацій. Відмінність «Гібридної війни» від традиційної (класичної) війни. Суть гібридної війни – ідентоцид. Міжнародний досвід класифікації «Гібридних війн» та терористичних загроз (традиційні, іррегулярні, катастрофічні та проривні). Китайський варіант «необмеженої війни». Невійськовість - ознака «Гібридної війни».

Література:

Основна: 2, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 22, 25.

Додаткова: 8, 12, 13, 14, 16.

ЛЕКЦІЯ 4. Міжнародно – правова відповідальність за розв’язання війни та здійснення терористичних актів.

Час проведення – 2 год.

Відповідальність у міжнародному праві. Боротьба з тероризмом: закордонний досвід законодавчого регулювання. Класифікація міжнародних злочинів. Суб’єкти міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру (транснаціональних злочинів). Злочини проти миру та людяності: планування, підготовка, розв’язання або ведення агресивних війн. Военні злочини: порушення законів і звичаїв війни, вбивство військовополонених, заручників, парламентарів. Міжнародні кримінальні злочини: тероризм, терор, найманство. Міжнародні судові органи. Міжнародні військові трибунали: Нюрнберзький процес, Міжнародний трибунал для колишньої Югославії (МТКЮ) та інші.

Література:

Основна: 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 18, 19, 20.

Додаткова: 4, 10, 11.

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1: Сучасні війни та глобальний тероризм як загроза міжнародній та національній безпеці.

Практичне заняття 1:

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Феномен сучасних війн та глобального тероризму в ХХІ ст.
2. Виклики, які ставлять сучасні війни та тероризм перед національною безпекою.
3. Шляхи подолання загроз викликаних дією війн та тероризму на національну безпеку.
4. Тероризм як форма прояву війни у сучасному світі.
5. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері протидії тероризму.

Самостійна робота – 15 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповідь за темою (на вибір)
3. Проаналізувати, скільки відбулось сучасних війн і терактів міжнародного рівня за останні у другій половині XX століття.
4. Підготувати презентацію на тему «Війни та глобальний тероризм – виклики міжнародній безпеці».

Література:

Основна: 2, 3, 5, 7, 10, 11, 22, 28.

Додаткова: 2, 3, 11, 13, 15.

Тема 2: Сучасні війни та міжнародний тероризм як глобальна проблема людства.

Практичне заняття 2:

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Сучасні війни і світовий тероризм як основні з гальмівних чинників суспільного розвитку.
2. Вплив війн та терактів на безпекове становище людства.
3. Основні засоби протидії сучасним війнам і тероризму.
4. Міжнародні механізми та види боротьби з війнами та тероризмом.
5. Протидія тероризму в рамках ООН та НАТО.

Самостійна робота – 20 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповідь за темою (на вибір).
3. Підготувати презентацію за темою (на вибір).
4. Переглянути документальний фільм про події 11 вересня 2001 року та надати кваліфікацію: теракт, терористичні дії чи терористичний акт?

Література:

Основна: 4, 6, 11, 13, 23, 24, 25.

Додаткова: 13, 14, 15.

Тема 3: «Гібридні війни» та тероризм - новітні форми міждержавної агресії.

Практичне заняття 3:

Час проведення – 4 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Феномен «Гібридної війни».
2. «Гібридна війна» та тероризм як прояви агресії в сучасному світі.

3. Особливості російській «гібридній» агресії проти України.
4. Роль релігії у розв'язання війн та поширенні тероризму.
5. Відмінність «Гібридної війни» від традиційної (класичної) війни.

Самостійна робота – 15 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповідь за темою (на вибір).
3. Проаналізувати «Гібридну війну», яку веде Російська Федерація проти України.
4. Підготувати презентацію на тему «Гібридна війна Росії проти України»

Література:

Основна: 2, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 22, 25.

Додаткова: 8, 12, 13, 14, 16.

Тема 4: Міжнародно – правова відповідальність за розв'язання війни та здійснення терористичних актів.

Практичне заняття 4:

Час проведення – 2 год.

Навчальні питання для розгляду на практичному занятті:

1. Поняття та підстави міжнародно-правової відповідальності.
2. Види і форми відповідальності, яка настає за розв'язання війни та здійснення терористичних актів.
3. Основні нормативно – правові акти, які регулюють відповідальність за розв'язання війни та здійснення терористичних актів.
4. Міжнародні кримінальні злочини: тероризм, терор, найманство.
5. Міжнародні військові трибунали: Нюрнберзький процес, Міжнародний трибунал для колишньої Югославії (МТКЮ) та інші.

Самостійна робота – 20 год.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття.
2. Підготувати доповідь за темою (на вибір).
3. Ознайомитись із основними джерелами права, які встановлюють відповідальність за розв'язання війн і вчинення терористичних актів.
4. Проаналізувати Нюрнберзький процес та Трибунал по колишній Югославії. Рішення, які винесли дані судові органи

Література:

Основна: 7, 8, 9, 11, 12, 14, 15, 18, 19, 20.

Додаткова: 4, 10, 11.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ММ-ПРЕЗЕНТАЦІЙ з використанням Microsoft PowerPoint

Мультимедійна презентація – інструмент, що дозволяє передавати інформацію у візуалізованому, схематичному вигляді, що підвищує її цінність.

Загальні вимоги: наявність титульного слайду, на якому зазначаються: тема доповіді, ПІБ студента, навчальна група та факультет; дотримання єдиного стилю оформлення усіх слайдів; дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність точки в заголовках і т.д.); перелік використаних джерел (на останньому слайді); не менше 15 слайдів.

Вимоги до дизайну: використання корпоративного шаблону факультету (наявність на всіх слайдах назви, логотипу та електронної адреси факультету МЕВ та ТБ); використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту); при виборі кольору тексту та заливки діаграм дотримуватись правила 3-х кольорів – використовувати три основні кольори та їх відтінки; уникати зміни фону слайдів (у виключних випадках, використовувати комфортні тони).

Вимоги до вмісту слайдів: на слайді бажано подавати: одне ключове поняття; 7–8 рядків тексту; одну діаграму з аналітичним коментарем; одну схему SmartArt; зміст презентації має відповідати меті та завданням доповіді; розташування інформації на слайді – переважно горизонтальне, зверху вниз по головній діагоналі; найбільш важлива інформація має розташовуватися в центрі екрану; якщо на слайді картинка – напис розміщується під нею.

Вимоги до тексту: стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту; для подання текстового матеріалу використовувати шрифт з розміром – 20 пт, мінімально і лише у виключних випадках – 14 пт; використовувати шрифти без зарубок і не більше 1–2-х варіантів шрифтів; довжина рядка не більше 36 знаків; відстань між рядками рекомендована усередині абзацу 1,5, а між абзаців – 2 інтервали; форматовувати текст по ширині, не допускати «рваних» країв тексту; підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Вимоги до візуального і анімаційного ряду: матеріал має бути структурований, у тому числі в схемах та організаційних діаграмах; матеріал за потреби підкріплювати доречними графічними зображеннями та відео-фрагментами; цифрові дані краще представляти у вигляді таблиць та діаграм, витриманих у стриманих кольорах; давати посилання на мультимедійний зміст і хмарні дані через функцію гіперпосилання; якість зображення (контраст зображення по відношенню до фону; відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення); якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів); ефекти анімації застосовувати для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЕСЕ

Есе – самостійна творча письмова робота, ознакою якої є особистісний характер сприймання проблеми та її осмислення, невеликий обсяг, вільна композиція, невимушеність та емоційність викладу.

Мета есе полягає в розвитку навичок самостійного творчого мислення й письмового послідовного викладу власних думок.

Есе дозволяє авторові навчитися чітко й грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; володіти науковим стилем мовлення.

Есе виражає індивідуальні враження й міркування автора з конкретного приводу або предмета й не претендує на вичерпне трактування. Відносно обсягу й функції межує, з одного боку,

з науковою статтею й літературним нарисом (з яким есе нерідко плутають), з іншого боку – з філософським трактатом. Есеїстичному стилю властиві образність, рухливість асоціацій, нерідко антитиповість мислення, орієнтування на інтимну відвертість і розмовну інтонацію.

Види есе:

1) **Вільне** – невеликий обсяг (7–10 речень); вільна форма і стиль викладу; довільна структура; обов’язкова вимога – наявність позиції автора.

2) **Формальне** – дотримання структури тексту; наявність відповідних компонентів (тези, аргументи, приклади, оцінювальні судження, висновки); обґрунтування (аргументування) тези.

Види формального есе:

- інформаційне (есе-розповідь, есе-визначення, есе-опис);
- критичне;
- есе-дослідження (порівняльне есе, есе-протиставлення, есе причини-наслідку, есе-аналіз).

Вимоги до формального есе:

1. Обсяг – 2–3 сторінки тексту (200–300 слів).
2. Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.
3. Кожен абзац есе розкриває одну думку.
4. Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.
5. Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.
6. Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.
7. Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Есе повинне містити: чіткий виклад суті поставленої проблеми, включати самостійно проведений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в рамках дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Структура есе:

Есе складається з таких частин – вступ, основна частина, висновок.

Вступ – обґрунтування вибору теми есе (1–2 абзаци). На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати тезу, яку Ви розкриєте в основній частині. У вступі фокусується увага на проблематиці есе, ставляться ключові питання. Не зайвим буде вказівка на актуальність (значимість для сучасного суспільства) проблеми есе. На цьому етапі дуже важливо правильно **сформулювати питання, на які ви збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження**. При роботі над вступом можуть допомогти відповіді на наступні питання: «Чи потрібно давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?», «Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в даний момент?», «Які поняття будуть залучені в мої міркування?», «Чи можу я розділити тему на трохи більше дрібних підтем?» і т. д. Використовуйте «пастки» для залучення уваги, такі як: цитата, вірш, питання, роздуми, незвичайні факти, ідей або смішні історії. Немає необхідності висловлювати в першій пропозиції основну думку. Уникайте таких фраз, як «Це есе про...» або «Я збираюся говорити про...».

Основна частина – теоретичні основи обраної проблеми й виклад основного питання (3–5 абзаців). Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій. Тут мало погодитися або не погодитися з чієюсь думкою, необхідно продовжити або доповнити її. Аргументи повинні бути послідовними. Кожна думка має підкріплюватися доказами. У процесі побудови есе необхідно пам’ятати, що один абзац повинен містити тільки одне твердження й відповідний доказ. Виражайте свої думки зрозуміло. Підкріплюйте основні ідеї фактами, роздумами, ідеями, яскравими описами, цитатами або іншою

інформацією чи матеріалами. Один зі способів визначення основних пунктів есе та логічності висвітлення теми в цілому – використання підзаголовків для позначення в головній частині ключових моментів аргументованого викладення.

Висновок – узагальнення й аргументовані висновки до теми, які підсумовують есе або ще раз вносять пояснення, підкріплюють зміст і значення викладеного в основній частині (1–2 абзаци). Продемонструйте вашу позицію щодо порушеної проблеми. Методи, що рекомендують для складання висновка: повторення, ілюстрація, цитата. Висновок може містити такий дуже важливий, що доповнює есе, елемент як вказівка на застосування дослідження, на розвиток взаємозв’язків з іншими проблемами.

При оцінюванні есе в центрі уваги знаходиться: здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв’язки між ключовими моментами проблем та запитань; уміння диференціювати протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу або дискусії з принципових питань; здібність критично та незалежно оцінити наявні дані, точку зору, позицію, аргументи; здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ, УМІНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ, ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ

10. Перелік питань до заліку

Заліковий білет містить 2 завдання, які полягають у розгорнутій відповіді на теоретичні питання курсу.

Питання для підготовки:

1. Концепція міжнародної і національної безпеки.
2. Поняття «Сучасна війна» та «Тероризм» та їх характерні риси.
3. Війна та тероризм - різновиди збройної агресії.
4. Тероризм як форма прояву війни у сучасному світі.
5. Війна і тероризм як суспільне явище.
6. Війни та міжнародний тероризм як виклики національній та міжнародній безпеці.
7. Загальні засади міжнародного тероризму та його особливості. “Неконвенційна війна” (unconventional warfare), “нерегулярна війна” (irregular warfare) чи “змішана війна”.
8. Міжнародні механізми та види боротьби з війнами та тероризмом.
9. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання.
10. Характеристика терористичних організацій світу.
11. Демонстративність як основна ознака тероризму.
12. Масштабність сучасних війн і тероризму.
13. Поняття «Гібридної війни». Інформаційний складник гібридної війни.
14. «Гібридна війна» та тероризм як нові форми збройної агресії.
15. Роль релігії у розв’язанні війн та поширенні тероризму.
16. Використання кібератак, засобів масової інформації під час воєнних дій.
«Гібридна війна» як механізм досягнення мети за допомогою політичних, економічних, інформаційних інструментів.
17. Використання модельно-організаційної та інформаційної зброї у «Гібридній війні».
18. Протидія «Гібридним війнам» та тероризму в рамках міжнародних організацій.
19. Відмінність «Гібридної війни» від традиційної (класичної) війни.

20. Міжнародний досвід класифікації «Гібридних війн» та терористичних загроз (традиційні, іррегулярні, катастрофічні, проривні та «необмежена війни»).
21. Невійськовість - ознака «Гібридної війни».
22. Відповідальність у міжнародному праві.
23. Боротьба з тероризмом: закордонний досвід законодавчого регулювання.
24. Класифікація міжнародних злочинів.
25. Суб'єкти міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру (транснаціональних злочинів).
26. Злочини проти миру та людяності: планування, підготовка, розв'язання або ведення агресивних війн.
27. Воєнні злочини: порушення законів і звичаїв війни, вбивство військовополонених, заручників, парламентарів.
28. Міжнародні кримінальні злочини: тероризм, терор, найманство.
29. Міжнародні судові органи.
30. Міжнародні військові трибунали: Нюрнберзький процес. Міжнародний трибунал для колишньої Югославії (МТКЮ).

Приклад екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітня програма: «Міжнародна інформаційна безпека»
Семестр: 1
Форма навчання: денна
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Навчальна дисципліна: «Сучасні війни і тероризм»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Дати відповідь на тестові завдання (Додаток 1).

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки
протокол № 1 від “26” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Л. В. Новікова

Екзаменатор _____ Л. В. ЗІНЯК

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бутрос Гали Б. Повестка дня для мира. Превентивная дипломатия, миротворчество и поддержание мира. Доклад Генерального секретаря ООН. - Нью-Йорк, 1992.

2. Банк Р. О. Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України: теоретико-правовий аспект / Р. О. Банк. // Інформація і право. - 2016. С. 110-116.
3. Валюшко І. О. Інформаційна безпека України в контексті російсько-українського конфлікту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. Наук : спец. 23.00.04 "Дипломатична академія України при МЗС України" / Валюшко І. О. - К., 2018.-210 с.
4. Гібридна війна: in verbo et in praxi: монографія. Під заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 412 с.
5. Капітоненко М.Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - Вип. 36, част. 2.- К.: ІМВ, 2014. - С. 37-43.
6. Климчук Ю.В. Гибридная война как вид вооруженного конфликта. / Право / Международное право. - Електронний ресурс / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/34_NNM_2014/Pravo/13_179711.doc.htm.
7. Кульчицький С.В., Примаченко Я.Л. Терор і тероризм [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Teroryzm> (дата звернення: 06.09.2020)
8. Лещенко О. Я. «Гібридна війна» як науковий конструкт: проблеми пошуку термінологічної та концептуальної сутності. Гілея: науковий вісник. К.: 2017. Вип.117. С. 262-267.
9. Л. Савин. Гибридная война. / Информационно-аналитический портал Геополитика. 27 янв. 2015 - Електронний ресурс / Режим доступу: <http://geopolitica.ru/article/gibridnaya-voyna#.VazC1qTtmko>.
10. Малик Я. Інформаційна безпека України: стан та перспективи розвитку. / Я. Малик (Електронний ресурс) // Ефективність державного управління. 2015. Вип. 44. С. 13- 20.
11. Мануйлов Є. М. Роль і місце інформаційної безпеки держави у розбудові сучасної української держави / Є. М. Мануйлов, Ю. Ю. Калиновський. // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». - 2016. - Мо2. - С. 144-153.
12. Магда Є.М. Гібридна війна: сутність та структура. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2489(дата звернення: 06.10.2019).
13. Світова гібридна війна: український фронт. Монографія. За заг. ред. В.П. Горбуліна. К.: НІСД, 2017. 496 с.
14. Ситник Г.П. Вплив глобалізації на воєнну сферу та принципові особливості сучасних воєнних конфліктів. Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. К.: 2016. № 1-2. С. 99-115.
15. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл: монографія. Київ: НІСД, 2019. 560 с.
16. Про заходи щодо підвищення ефективності планування в секторі безпеки і оборони: Указ Президента України від 13.05.2014 № 468/2014. Офіційний вісник України. 2014 р. № 39. С. 27.
17. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-ГУ (Електронний ресурс) // Верховна Рада України.
18. Про ратифікацію Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму Закон України від 12.09.2002 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 43, ст. 316).
21. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 24.09.2015 № 555/2015. Офіційний вісник Президента України. 2015 р. № 22. С. 19.

22. Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні: Указ Президента України від 05 березня 2019 року № 53/2019. Електронний ресурс // Верховна Рада України - 20.08.2019.
23. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-УШ Електронний ресурс // Верховна Рада України.
24. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 06 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року Ме 287/2015 Електронний ресурс // Верховна Рада
25. Фролова О. М. Роль ООН в системі міжнародної інформаційної безпеки. Міжнародні віносини (Електронний ресурс / О. М. Фролова // Міжнародні віносини. Серія «Політичні науки». - 2018. - № 18-19
26. Directive (Eu) 2016/1148 Of The European Parliament and Of The Council concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union. [EnextponHuit pecypc] // Official Journal of the European Union.. — 2016. — РехуМ foctyny 0 pecypcy: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2016/1148/oj> (Last Accessed: 22.05.2019).
27. Global Cybersecurity Index (GCI) 2018 [Електронний ресурс] // Studies & Research. ITUPublications. — 2019. — Режим доступу до pecypcy: https://www.itu.int/en/ITU-D/Cybersecurity/Documents/draft-18-00706_Global-Cybersecurity-Index-EV5_print_2.pdf (Last Accessed: 22.08.2019).
28. Lemos R. Cyberterrorism: The Real Risk. / R. Lemos // Computer Crime Research Center (CCRC). URL: <http://www.crime%research.org/library/Robert.htm>.
29. Major Shane R. Reeves, Major Robert E. Barnsby The New Griffin of War. Hybrid International Armed Conflicts // Academic joutnal article “Harvard International Review” 2013 - Електронний ресурс / Режим доступу: <https://www.questia.com/library/journal/1G1-316203914/the-new-griffin-of-war-hybrid-international-armed>.
30. The origins of the concept of a hybrid war. Electronic journal «The Bell»28 Feb. 2015 - Електронний ресурс / Режим доступу: <http://www.thebellforum.com/showthread.php?t=130013>.

Допоміжна література

1. Владленова І. В. Нанотероризм: нові можливості та соціальні загрози / І. В. Владленова, Е. А. Кальницький // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. — 2011. — № 9. — С. 64–73.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. — Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. — 356 с
3. Градов А. П. Деятельность Североатлантического союза в сфере кибербезопасности / А.П. Градов // Зарубежное военное обозрение. 2014. Выт. 7. С. 13-16.
4. Горбулін В.П. «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу. Дзеркало тижня. 2015. № 2. С. 3.
5. Глазов О. В. Міжнародний інформаційний тероризм в контексті загроз національній безпеці України (Електронний ресурс) / О. В. Глазов // Наукові праці. Політологія. — 2012.
6. Довгань О. Д. Кібертероризм як загроза інформаційному суверенітету держави / О.Д. Довгань, В.Г. Хлань // інформаційна безпека людини, суспільства, держави. Мо 3 (7). 2011. С. 49-53.
7. Коппель О.А. Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. Київ: ФАДА, ЛТД. - 2015. -224 с.

8. Корченко О. Г. Кібернетична безпека держави: характерні ознаки та проблемні аспекти / О.Г. Корченко, В.Л. Бурячок, С.О. Гнатюк // *Безпека інформації*. 2013. Т. 19. Хо 1. С. 40-45.
9. Матула М. Феномен інформаційного тероризму як загрози національній та міжнародній безпеці (Електронний ресурс) / М. Матула // *Науковий блог. Національний університет «Острозька з академія»*. - 2014.
10. Трансформація міжнародної безпеки: сучасні виклики та загрози. Матеріали міжнародної наукової конференції. Львів, 22-23 березня 2018 р. / Упорядники: М. Мальський, Р. Вовк, О. Кучик, П. Байор. - Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ імені Івана Франка, 2018. - 187 с.
11. Тероризм // *Велика українська юридична енциклопедія*. У 20 т. Т. 17. Кримінальне право / В. Я. Тацій (відп. ред.) та ін. - 2017. - С. 957.
12. Требін М.П. «Гібридна» війна як нова українська реальність. *Український соціум*. 2014. № 3. С. 113-127.
13. Негодченко В. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні / В. Негодченко В. Електронний ресурс // *Підприємництво, господарство і право*. 2016. Х. С. 77-81.
14. Хмелевський Р. М. Дослідження оцінки загроз інформаційній безпеці об'єктів інформаційної діяльності / Р.М. Хмелевський // *Сучасний захист інформації*. 2016. М. С. 65-70.
15. Цюрупа М. В. «Гібридна війна» у категоріальному ряду політичної філософії / М. В. Цюрупа // *Virtus*. – 2015. – № 2. – С. 55-59.
16. Яворська Г. М. Гібридна війна як дискурсивний конструкт / Галина Яворська // *Стратегічні комунікації*. – 2016. – № 4 (41). – С. 41-48.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео – лекції, інше методичне забезпечення

1. Верховна Рада України – www.zakon1.rada.gov.ua
2. Міністерство закордонних справ – <http://mfa.gov.ua/ua>
3. Міністерство юстиції - <https://minjust.gov.ua/ua>
4. Конституційний суд України - <http://www.ccu.gov.ua/uk/index>
5. Організація Об'єднаних Націй - <http://www.un.org/>
6. Європейський суд з прав людини - <http://echr.coe.int/>
7. Європейський союз - <http://eeas.europa.eu/>
8. Організація з безпеки та співробітництва в Європі - <http://www.osce.org/>
9. Рада Європи - <http://www.coe.int/web/portal/home>
10. Управління Верховного комісара ООН з прав людини - <http://www.ohchr.org/>
11. Національна парламентська Бібліотека України - <http://www.nplu.org/>
12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського - www.nbuv.gov.ua
13. Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки - <http://lucl.lucl.kiev.ua>
14. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна - <http://www.univer.kharkov.ua>
15. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка - <http://korolenko.kharkov.com>